

ปัญหากฎหมายในการคุ้มครองสิทธิผู้ต้องหาให้ถูกละเมิดโดยสื่อมวลชน¹

จิราพร อ่อนแก้ว²

จากการศึกษาเกี่ยวกับปัญหากฎหมายในการคุ้มครองสิทธิผู้ต้องหาให้ถูกละเมิด โดยสื่อมวลชนมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาถึงประวัติ ความเป็นมา แนวคิด ทฤษฎี หลักเกณฑ์การกำหนดหน้าที่ของสื่อมวลชน และหลักเกณฑ์ทางกฎหมายในการคุ้มครองสิทธิของผู้ต้องหาที่ถูกบัญญัติไว้ในกฎหมาย การศึกษาอิสระในครั้งนี้ก็เพื่อมุ่งเน้นให้สื่อมวลชนตระหนักในการทำหน้าที่อันจะ

ไม่เป็นการละเมิดสิทธิผู้ต้องหาหรือจำเลย เพราะบุคคลเหล่านี้แม้พวกเขาจะอยู่ในฐานะที่เป็นจำเลยของสังคม แต่พวกเขาก็ยังมีสิทธิตามหลักสิทธิมนุษยชนทั่วไปพึงมี ที่กฎหมายรับรองสิทธิไว้ การนำเสนอข่าวในลักษณะที่เป็นการละเมิดสิทธิผู้ต้องหาหรือจำเลยในขณะที่คดียังไม่สิ้นสุดย่อมเสี่ยงที่จะเป็นการละเมิดสิทธิของผู้ต้องหา จำเลยได้ เมื่อมีการกระทบสิทธิเกิดขึ้นกฎหมายควรเข้าไปดูแลเพื่อเป็นการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นเมื่อพิจารณาจากบทบัญญัติของกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการให้ความคุ้มครองสิทธิผู้ต้องหาในเรื่องดังกล่าวจะเห็นได้ว่ามีประเด็นปัญหาที่ต้องทำการศึกษาดังต่อไปนี้

ประเด็นปัญหาที่หนึ่ง เรื่องอัตราโทษในคดีอาญาฐานหมิ่นประมาทโดยการโฆษณาตามมาตรา 328 กำหนดโทษจำคุกและทั้งปรับไว้ให้ผู้กระทำความผิดต้องระวางโทษจำคุกไม่เกิน 2 ปี และปรับไม่เกิน 200,000 บาท ซึ่งในการกำหนดโทษไว้หนักกว่าการกระทำความผิดฐานหมิ่นประมาทโดยทั่วไป แต่อย่างไรก็ตามอัตราโทษที่ได้กำหนดไว้ยังไม่มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลในการกำหนัดหรือทำให้ผู้กระทำความผิดเกิดความหลาบจำ เพราะศาลมักจะสั่งให้ผู้กระทำความผิดได้รอลงโทษและให้มีการลงพิมพ์โฆษณาในหน้าหนังสือพิมพ์เพื่อประกาศขอภัยแก่ฝ่ายโจทก์ผู้ได้รับความเสียหาย จนกลายเป็นรูปแบบการพิจารณาคดีหมิ่นประมาทโดยการโฆษณาที่สังคมสามารถคาดเดาได้แต่ในบางครั้งผู้เสียหายได้รับความเสียหายจนเกินที่จะเยียวยา ถูกสังคมตัดสิน เป็นต้น จึงจำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องเพิ่มบทลงโทษให้สื่อมวลชนตระหนักในความเสียหายที่จะเกิดจากการนำเสนอข่าว

ประเด็นปัญหาที่สอง เรื่องการบังคับโทษตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 330 เหตุยกเว้นโทษในความผิดอาญาฐานหมิ่นประมาท ซึ่งมีหลักว่า “ในกรณีหมิ่นประมาท ถ้าผู้ถูกหาว่ากระทำความผิด พิสูจน์ได้ว่าข้อที่หาว่าเป็นหมิ่นประมาทนั้นเป็นความจริง ผู้นั้นไม่ต้องรับโทษ

¹ บทความนี้เรียบเรียงจากการศึกษาอิสระ เรื่อง ปัญหากฎหมายในการคุ้มครองสิทธิผู้ต้องหาให้ถูกละเมิดโดยสื่อมวลชน โดยมีอาจารย์ที่ปรึกษาคือรองศาสตราจารย์ จตุพร วงศ์ทองสรรค์ และคณะกรรมการสอบ คือ รองศาสตราจารย์ วัลล เต็งวิทยา และ รองศาสตราจารย์ ประเทือง ธนิยผล

² นักศึกษาปริญญาโท หลักสูตรนิติศาสตรมหาบัณฑิต (ส่วนกลาง) คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง

วรรคสอง แต่ห้ามไม่ให้พิสูจน์ ถ้าข้อที่หาว่าเป็นหมิ่นประมาทนั้นเป็นการใส่ความในเรื่องส่วนตัว และการพิสูจน์จะไม่เป็นประโยชน์แก่ประชาชน”

โดยมีลักษณะเป็นการจำกัดเสรีภาพของสื่อมวลชนในการนำเสนอข่าวสาร การวิพากษ์วิจารณ์ การแสดงความคิดเห็นเพื่อประโยชน์สาธารณะ เพราะการที่กฎหมายบัญญัติว่าการกระทำของสื่อมวลชนยังคงเป็นความผิดแต่ได้รับการยกเว้นโทษจึงแสดงให้เห็นว่าบทบัญญัติของกฎหมายในความคิดฐานหมิ่นประมาททางอาญานี้ยังคงให้ความสำคัญและคุ้มครองสิทธิของปัจเจกชนที่ถูกละเมิดสิทธิในชื่อเสียงเกียรติยศมากกว่า แม้ว่าเรื่องนั้นจะเป็นความจริงและเป็นประโยชน์ต่อสาธารณะก็ตาม

ประเด็นปัญหาที่สาม เรื่องเกี่ยวกับการแถลงข่าวการจับกุม ซึ่งตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 83 และมาตรา 84 ได้กำหนดการคุ้มครองสิทธิของผู้ถูกจับไว้ตั้งแต่ขั้นตอนขณะถูกจับและขั้นตอน ณ ที่ทำการของพนักงานสอบสวน โดยกฎหมายกำหนดให้พนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจแจ้งให้ผู้ถูกจับทราบถึงสิทธิตามที่กำหนดไว้ในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 7/1 ซึ่งตามบทบัญญัติ มาตรา 7/1 ได้ให้สิทธิผู้ถูกจับหรือผู้ต้องหาที่ติดต่อกับบุคคลภายนอก และได้รับการดูแล ไม่ว่าจะมิสิทธิพบและปรึกษาผู้ซึ่งเป็นทนายความเป็นการเฉพาะตัว ให้ทนายความหรือผู้ซึ่งตนไว้วางใจเข้าฟังการสอบปากคำของตนในชั้นสอบสวน การได้รับการเยี่ยมหรือติดต่อกับญาติได้ตามสมควร รวมทั้งได้รับการรักษาพยาบาลโดยเร็วเมื่อเกิดเจ็บป่วย ซึ่งสิทธิของผู้ถูกจับดังกล่าวนี้ ได้กำหนดให้พนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจซึ่งรับมอบตัวผู้ถูกจับหรือผู้ต้องหา มีหน้าที่แจ้งให้ผู้ถูกจับหรือผู้ต้องหาทราบ โดยจะเห็นได้ว่าบทกฎหมายดังกล่าวนี้เป็นบทบัญญัติที่ให้คุ้มครองสิทธิของผู้ถูกจับหรือผู้ต้องหานับแต่ผู้ถูกจับหรือผู้ต้องหาถูกจำกัดสิทธิเสรีภาพ แต่อย่างไรก็ตามบทบัญญัติดังกล่าวมิได้บัญญัติของผู้ต้องหาในการที่จะได้รับความคุ้มครองจากการละเมิดสิทธิของผู้ถูกจับหรือผู้ต้องหา โดยเจ้าหน้าที่ของรัฐในกรณีการแถลงข่าวผลการจับกุม ซึ่งจากการพิจารณาหลักเกณฑ์ของกฎหมายต่างๆ ที่ให้ความสำคัญคุ้มครองสิทธิของผู้ต้องหายังมิได้มีการคุ้มครองสิทธิผู้ต้องหาจากการกระทำของเจ้าหน้าที่รัฐในเรื่องดังกล่าวไว้อย่างชัดเจน จึงทำให้สิทธิของผู้ถูกจับหรือผู้ต้องหาในกรณีดังกล่าวไม่ได้รับความคุ้มครองตามเจตนารมณ์ที่กฎหมายกำหนดไว้ตามรัฐธรรมนูญอย่างจริงจัง จนเป็นเหตุให้เจ้าหน้าที่ของรัฐมักจะใช้อำนาจจนเกินขอบเขตอันส่งผลกระทบต่อสิทธิของผู้ต้องหาหรือผู้ถูกจับที่ต้องคำนึงถึงศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ ความเท่าเทียมกัน โดยจะต้องไม่เลือกปฏิบัติ อีกทั้งกฎหมายได้มีข้อสันนิษฐานไว้ว่า ก่อนที่ศาลจะมีคำพิพากษาถึงที่สุดจะปฏิบัติต่อบุคคลนั้นเสมือนเป็นผู้กระทำผิดมิได้ ซึ่งการกระทำของเจ้าหน้าที่รัฐในกรณีนำผู้ต้องหามาแถลงข่าวผลการจับกุมนั้นถือว่าเป็นการละเมิดต่อบทบัญญัติของกฎหมายที่ให้ความคุ้มครองผู้ต้องหาและสอดคล้องกับหลักสิทธิมนุษยชน จึงทำให้ผู้ต้องหาเสมือนเป็นผู้กระทำความผิดจริงทั้งที่ยังไม่มีคำพิพากษาถึงที่สุดว่าผู้ต้องหานั้นเป็นผู้กระทำความผิด การละเมิดสิทธิผู้ต้องหานี้เกิดจากการกระทำของเจ้าหน้าที่รัฐและสื่อมวลชนที่ต้องการนำเสนอข่าว โดยเฉพาะข่าวของผู้มีชื่อเสียงในสังคมด้านต่างๆ ผู้ต้องหากลุ่มนี้จึงมักตกเป็นข่าวอยู่บ่อยครั้ง

จากการศึกษาค้นคว้าเกี่ยวกับปัญหากฎหมายในการคุ้มครองสิทธิผู้ต้องหาให้ถูกละเมิดโดย
สื่อมวลชน ผู้ศึกษาพบว่า มีข้อเสนอแนะ คือ

1. ปัญหาเรื่องบทลงโทษในคดีอาญาฐานหมิ่นประมาทโดยการโฆษณา ตามมาตรา 328 พบว่ามี
ข้อเสนอแนะคือ ควรมีการเพิ่มเติมกฎหมายโดยกำหนดให้ผู้กระทำความผิดจะต้องได้รับโทษหนักขึ้นหาก
เป็นการหมิ่นประมาทโดยการโฆษณา ทั้งนี้เพื่อเป็นการคุ้มครองชื่อเสียง เกียรติยศ ของบุคคลดังกล่าว จาก
การกระทำความผิดฐานหมิ่นประมาท เพราะเหตุที่บุคคลดังกล่าวเป็นบุคคลที่สังคมให้ความสนใจและการ
กระทำผิดมีลักษณะก่อให้เกิดความเสียหายในวงกว้างกว่าหมิ่นประมาทธรรมดา

ดังนั้น จึงควรเพิ่มบทลงโทษในมาตรา 328 เพราะโทษปัจจุบันยังเบาเกินไป ประกอบกับหากเป็น
การกระทำต่อผู้มีชื่อเสียงหรือบุคคลที่ประชาชนให้ความสนใจ ความเสียหายก็จะเพิ่มเป็นวงกว้างหากถ้อยคำ
ที่หมิ่นประมาทนั้นเป็นการมุ่งประสังข์จะทำลายชื่อเสียงบุคคลอื่น โดยอาจเพิ่มวรรคสามของมาตรา 328 ขึ้น
เป็นต้น

2. ปัญหาการบังคับใช้กฎหมายกับสื่อมวลชนตามหลักกฎหมายอาญา พบว่ามีข้อเสนอแนะคือ
เนื่องจากประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 330 เป็นข้อต่อสู้ที่ผู้กระทำความผิดฐานหมิ่นประมาทสามารถยกขึ้น
อ้างเมื่อมีคดีขึ้นสู่ศาล โดยวางหลักเกณฑ์ให้ผู้กระทำความผิดสามารถพิสูจน์ความจริงได้ แต่มีข้อห้ามพิสูจน์
ถ้าหากข้อที่หาว่าเป็นหมิ่นประมาทนั้นเป็นการใส่ความเรื่องส่วนตัวและการพิสูจน์ไม่เป็นประโยชน์แก่
ประชาชนซึ่งเป็นบทบัญญัติที่กฎหมายกำหนดขึ้นเป็นเพียงเหตุยกเว้นโทษ แม้ว่ากฎหมายกำหนดให้ผู้
ผู้กระทำความผิดสามารถพิสูจน์ได้ว่าข้อความเป็นหมิ่นประมาทนั้นเป็นความจริงแล้ว แต่การกระทำ
ดังกล่าวยังเป็นความผิดอยู่เพียงแต่เป็นเหตุให้ผู้กระทำไม่ต้องรับโทษตามกฎหมาย

ดังนั้น จึงควรแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายอาญามาตรา 330 วรรคหนึ่ง โดยแก้จากเดิม “ผู้นั้นไม่
ต้องรับโทษ” เป็น “ผู้นั้นไม่มีความผิดฐานหมิ่นประมาท”

3. ปัญหาการให้ความคุ้มครองสิทธิแก่ผู้ต้องหาในกรณีการนำเสนอข่าวการแถลงข่าวการจับกุม
พบว่ามีข้อเสนอแนะคือ ในการคุ้มครองสิทธิผู้ต้องหาในกรณีที่มีการแถลงข่าวต่อหน้าสื่อมวลชนในคดีที่
ประชาชนให้ความสนใจ หรือคดีที่ผู้ต้องหา หรือผู้เสียหายเป็นบุคคลที่มีชื่อเสียง ประมวลกฎหมายวิธี
พิจารณาความอาญา มาตรา 7/1 และประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 84 นั้นยังไม่ได้ให้ความ
คุ้มครองสิทธิของผู้ต้องหาอย่างเพียงพอจึงจำเป็นต้องหามาตรการทางกฎหมายที่จะนำมาแก้ไขการละเมิด
สิทธิของผู้ต้องหาโดยเจ้าหน้าที่ของรัฐในการแถลงข่าวการจับกุม ดังนี้

3.1 ควรมีการบัญญัติเพิ่มเติมสิทธิของผู้ต้องหาไว้ในมาตรา 7/1 (5) ของประมวลกฎหมายวิธี
พิจารณาความอาญา ว่า “ผู้ต้องหาสิทธิที่จะไม่ให้สัมภาษณ์ต่อหน้าสื่อมวลชนในระหว่างการควบคุม เว้น
แต่ผู้ต้องหาจะให้ความยินยอมหลังจากที่ปรึกษาทนายความแล้ว”

3.2 ควรบัญญัติเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 84 วรรคสอง คือ

มาตรา 84 วรรคสอง “เมื่อดำเนินการตามวรรคหนึ่งแล้วให้พนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจ ซึ่งมี การรับตัวผู้ถูกจับให้แจ้งผู้ถูกจับถึงสิทธิตามที่กฎหมายกำหนดไว้ในมาตรา 7/1 รวมทั้งจัดให้ผู้ถูกจับติดต่อกับญาติหรือบุคคลที่ตนไว้วางใจเพื่อแจ้งให้ทราบถึงการจับกุมและสถานที่ที่ถูกควบคุมไว้ในโอกาสแรก เมื่อผู้ถูกจับมาถึงที่ทำการของพนักงานสอบสวนตามวรรคหนึ่ง หรือกรณีผู้ถูกจับร้องขอให้พนักงานฝ่าย ปกครองหรือตำรวจบันทึกไว้ในกรณีมิให้เรียกค่าใช้จ่ายใด ๆ จากผู้ถูกจับและกรณีการนำผู้ถูกจับหรือ ผู้ต้องหาออกมาแถลงข่าวต่อหน้าสื่อมวลชนนั้นให้เป็นไปตามมาตรา 84/2”

3.3 ควรบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 84/2 ดังต่อไปนี้
 มาตรา 84/2 “พนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจจะนำผู้ถูกจับหรือผู้ต้องหาออกมาแถลงข่าวต่อหน้า สื่อมวลชนมิได้ เว้นแต่ผู้ต้องหาได้ให้ความยินยอมภายหลังที่ได้ปรึกษากับทนายความแล้ว หากมีความ จำเป็นเพื่อประโยชน์สาธารณะในการแจ้งข่าวคดีอาญา อาจทำได้โดยแถลงข่าว สรุปรชื่อ นามสกุล ลักษณะ การกระทำความผิด หรือหากมีความจำเป็นที่จะต้องลงภาพถ่ายของผู้ต้องหาเพื่อประโยชน์ในการสอบสวน คดีก็ให้พิจารณาเป็นเรื่อง ๆ ไปว่าเป็นไปเพื่อประโยชน์สาธารณะหรือไม่”

จากสภาพปัญหา และข้อเสนอแนะที่ได้กล่าวมานี้เป็นแนวทางแก้ไขปัญหาการนำเสนอข่าวของ สื่อมวลชนที่ยังไม่คุ้มครองสิทธิผู้ต้องหา ยังไม่สอดคล้องกับหลักสิทธิมนุษยชนและบทบัญญัติของ รัฐธรรมนูญที่ให้การรับรองและคุ้มครองไว้ในฐานะนักกฎหมายจึงต้องเสนอแนวทางแก้ไขปัญหานี้ที่ เกิดขึ้นในสังคม เพื่อให้สื่อทำหน้าที่โดยเคารพสิทธิของผู้ต้องหาหรือจำเลยในคดีอาญาในทางสิทธิมนุษยชน ให้ได้รับการคุ้มครองอย่างสมบูรณ์ และเป็นประโยชน์แก่สังคมโดยรวมต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- กมลลา สุวรรณธรรมา. “ความคิดเห็นเกี่ยวกับสิทธิการรับรู้ และสิทธิส่วนบุคคลและอิทธิพลของภาพพจน์ ต่อ การประเมินสถานการณ์ละเมิดสิทธิส่วนบุคคล.” วิทยานิพนธ์นิติศาสตร มหบัณฑิต, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2539.
- ถิรวรรณ กลางณรงค์. “การคุ้มครองสิทธิเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นของสื่อมวลชนและ การคุ้มครองสิทธิของบุคคล.” วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2550.
- นภคล รวีเจริญ. “กฎหมายกับเสรีภาพหนังสือพิมพ์.” วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2524.
- พรชูลีย์ คชพันธุ์. “มาตรการทางกฎหมายในการคุ้มครองสิทธิส่วนตัวในกรณีถูกแอบถ่ายโดย มิชอบ.” การศึกษาระดับปริญญาตรีมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2551.